

**SZKOLNY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA
AGRESJI I PRZEMOCY
W ZESPOLE SZKÓŁ IM. JANA KILIŃSKIEGO
W KRAPKOWICACH**

Maj 2010/2011

SPIS TREŚCI:

I. WSTĘP

II. AGRESJA A PRZEMOC

III. DZIAŁANIA ZAPOBIEGAJĄCE AGRESJI I PRZEMOCY:

1) Na poziomie całej szkoły

2) Na poziomie klasy

3) Na poziomie jednostki

IV. REAGOWANIE NA AGRESJĘ UCZNIÓW

V. WSPÓŁPRACA Z RODZICAMI

VI. FORMY POMOCY OFIAROM PRZEMOCY

VII. FORMY PRACY ZE SPRAWCĄ PRZEMOCY

VIII. POMOC ŚWIADKOM PRZEMOCY

IX. WSPÓŁPRACA ZE SPECJALISTAMI

I. WSTĘP

Działania podejmowane przez szkołę w celu eliminacji zjawisk agresywnych i przemocowych mają charakter kompleksowy i uwzględniają zarówno działania informacyjno-profilaktyczne skierowane do uczniów, rodziców i nauczycieli, jak i interwencyjne w odniesieniu do sprawców, ofiar i świadków przemocy.

II. AGRESJA A PRZEMOC

W zawiązku z powyższym za **agresję** uważać będziemy świadome, zamierzone działanie, mające na celu wyrządzenie komuś szeroko rozumianej szkody – fizycznej, psychicznej lub materialnej. Zachowania agresywne najczęściej bywają jednorazowe bądź incydentalne. Mogą być związane z uczuciem złości i stanowić jeden ze sposobów jej wyrażania. W szczególnych warunkach agresja może przeradzać się w przemoc.

Przemoc z kolei definiujemy jako wykorzystanie swojej przewagi nad drugim człowiekiem (fizycznej, emocjonalnej, społecznej, duchowej). Mamy z nią do czynienia wówczas, gdy osoba słabsza (ofiara) poddana jest przez dłuższy czas negatywnym działaniom osoby lub grupy osób silniejszych (sprawcy przemocy).

Przyjmuje się następujące kryteria, pozwalające na stwierdzenie, że mamy do czynienia z przemocą (odróżnienie agresji od przemocy):

- istnienie nierównowagi sił pomiędzy sprawcą a ofiarą,
- długofalowy charakter zjawiska (w odróżnieniu od incydentalnego),
- cykliczność zachowań (okresy nasilenia się zachowań agresywnych na przemian z okresami względnego spokoju),
- występowanie „sztywnych” ról – sprawcy, ofiary i świadka.

III. DZIAŁANIA ZAPOBIEGAJĄCE AGRESJI I PRZEMOCY

Działania zapobiegające agresji i przemocy w naszej szkole będą realizowane jednocześnie w kilku obszarach :

1) Na poziomie całej szkoły:

- funkcjonowanie w szkole jasnego systemu norm i zasad oraz konsekwencji za ich nieprzestrzeganie (zapisy w Statucie Szkoły – prawa i obowiązki ucznia, kary

i nagrody, Szkolny Program Wychowawczy, Szkolny Program Profilaktyki, Procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych na terenie szkoły) oraz zapoznanie uczniów i rodziców z tymi dokumentami,

- konsekwentne reagowanie na wszelkie przejawy niewłaściwych zachowań na terenie szkoły (zgłaszanie niepokojących zachowań wychowawcom klas, stosowanie kar regulaminowych, współpraca z rodzicami),
- prowadzenie systematycznych dyżurów nauczycieli podczas przerw lekcyjnych, zwracanie uwagi na każdy przejaw niewłaściwego zachowania się uczniów (również podczas lekcji), zgłaszanie sprawy wychowawcy,
- prowadzenie wzmożonej kontroli dyżurujących nauczycieli w miejscach, gdzie najczęściej dochodzi do agresywnych zachowań,
- funkcjonowanie monitoringu szkolnego,
- reagowanie na obecność obcych osób na terenie szkoły (rejestracja w sekretariacie, uruchomienie portierni),
- systematyczna diagnoza problemu (przeprowadzanie badań ankietowych, obserwacje zachowania uczniów), pozwalająca określić rodzaj działań zaradczych np. zwiększenie kontroli w miejscach, gdzie szczególnie często dochodzi do agresywnych zachowań uczniów),
- szkolenia dla nauczycieli w celu podniesienia kompetencji wychowawczych, rozwijania umiejętności reagowania na trudne sytuacje występujące w szkole,
- szkolenia dla rodziców o tematyce przemocy i agresji, udostępnianie rodzicom materiałów informacyjnych m.in. na temat instytucji, w których można uzyskać specjalistyczną pomoc dla siebie lub swoich dzieci w przypadku wystąpienia przemocy,
- współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym i instytucjami pomocowymi np. poradnią psychologiczno-pedagogiczną, policją, sądem,
- organizowanie koncertów, spektakli, zajęć profilaktycznych,
- organizacja zajęć pozalekcyjnych dla uczniów,
- organizacja apeli wychowawczych, poruszających bieżące sprawy wychowawcze szkoły.

2) Na poziomie klasy :

- zajęcia profilaktyczne i psychoedukacyjne dla uczniów (wyposażenie uczniów w wiedzę, czym jest agresja i przemoc, jakie skutki powoduje, rozwijanie ważnych

umiejętności psychologicznych i społecznych, takich jak: rozwiązywanie konfliktów, kontrolowanie swojej złości, obrona siebie i innych w sytuacji przemocy – w ramach godzin z wychowawcą, zajęć z pedagogiem, z innymi specjalistami),

- rozmowy z uczniami na temat problemów klasowych,
- nagradzanie pozytywnych zachowań uczniów,
- nie pozostawianie uczniów bez opieki podczas zajęć lekcyjnych.

3) Na poziomie jednostki

- w przypadku stwierdzenia aktów agresji lub działań przemocowych na terenie szkoły podejmowanie natychmiastowych działań celem zlikwidowania negatywnego zjawiska (rozmowa wychowawcy z uczniem, kontakt z rodzicami, pedagogiem, poinformowanie dyrektora oraz policji - jeśli zajdzie taka potrzeba),
- reagowanie na każdy przejaw agresji, zarówno fizycznej, jak i słownej,
- pomoc konkretnym osobom – ofiarom, sprawcom i świadkom agresji, przemocy.

IV. REAGOWANIE NA AGRESJĘ UCZNIÓW

Istotna jest konsekwencja – reagowanie na każde niewłaściwe zachowanie się uczniów na terenie szkoły.

Na agresywne zachowania reaguje osoba, która bezpośrednio takie sytuacje zauważy.

Jej zadaniem jest :

1. obserwacja zaistniałego zdarzenia,
2. przerwanie działania (stopowanie działania),
3. wyrażenie swojego stanowiska (np. wystarczy: „nie zgadzam się na takie zachowanie „nie pozwalam”),
4. rozdzielenie uczniów lub odizolowanie ich od siebie,
5. zapowiedź konsekwencji (np. informacja, że zaistniałe zdarzenie traktuje poważnie i zgłasza tę sprawę do wychowawcy, pedagoga),
6. zastosowanie zapowiedzianej konsekwencji (odnotowanie zdarzenia w dzienniku i poinformowanie wychowawcy, pedagoga),
7. wychowawca wraz z pedagogiem pozostaje w kontakcie z uczniami do momentu aż sytuacja nie ulegnie deeskalacji (zmniejszy się groźba ponownej agresji), jeśli to potrzebne i możliwe - prowadzi się dalsze rozwiązywanie konfliktu (np. poprzez rozmowy interwencyjne, mediacje, podpisanie kontraktu i in.).

Wychowawca powiadamiany jest gdy:

- została wpisana uwaga,
- sprawa wymaga dalszego postępowania, dalszej rozmowy z winnym uczniem,
- coś zostało zniszczone,
- gdy zachowanie zagrażało bezpieczeństwu innych osób,
- gdy zachowania agresywne powtarzają się.

Rozmowa ze sprawcą, ofiarą, świadkami zachowań agresywnych, przemocowych powinna być przeprowadzona jak najszybciej od momentu zauważenia sytuacji lub zgłoszenia jej. Rozmowę interwencyjną nauczyciel odnotowuje w dzienniku wychowawczym.

REAGUJEMY M.IN. NA:

- 1) **AGRESJĘ SŁOWNĄ** : obmawianie, intrygi, plotki, gesty, wulgarne słowa, ubliżanie, grożenie, wyśmiewanie, dokuczanie, upokarzanie, przezywanie, ośmieszanie, szantaż, uszczypliwości, kpiny, krzyki na kogoś, straszenie.
- 2) **AGRESJĘ FIZYCZNĄ** : uderzenie, kopnięcie, popchnięcie, szarpanie, niszczenie rzeczy, bójki, zabieranie i chowanie cudzych rzeczy bez zgody właściciela.
- 3) **PRZEMOC** : powtarzające się akty agresji w stosunku do tej samej osoby.

V. WSPÓŁPRACA Z RODZICAMI

Współpracę z rodzicami prowadzą wszyscy pracownicy pedagogiczni, a w szczególności: dyrektor, pedagog szkolny, wychowawcy klas i nauczyciele:

1. podczas pierwszego zebrania we wrześniu wychowawcy klas informują rodziców o funkcjonującym Szkolnym systemie przeciwdziałania agresji i przemocy,
2. przyjmują rodziców zgłaszających wystąpienie zachowań agresywnych lub przemocy oraz ustalają sposób działania,
3. wspólnie z rodzicami rozwiązują zaistniałe problemy wychowawcze,
4. prowadzą systematyczną pedagogizację rodziców na zebraniach klasowych.

VI. FORMY POMOCY OFIAROM PRZEMOCY NA TERENIE SZKOŁY:

1. indywidualne rozmowy wychowawcy/pedagoga z ofiarami przemocy,
2. rozmowy z rodzicami ofiar przemocy,
3. wskazanie możliwości skorzystania z pomocy specjalistów.

Zasady, którymi należy się kierować w indywidualnej rozmowie z ofiarą przemocy:

- pozwolić uczniowi opowiedzieć o tym, co go spotkało,
- nie oceniać, okazać zrozumienie dla jego uczuć i zachowań,
- docenić dotychczasowe sposoby radzenia sobie z trudną sytuacją,
- ustalić wspólnie, jakie będą dalsze kroki rozwiązania problemu.

W rozmowie z rodzicami ucznia należy :

- poinformować ich o tym, co się wydarzyło,
- pozwolić im wyrazić swoje uczucia (może pojawić się np. żal i pretensje do szkoły, nauczycieli),
- udzielić informacji, gdzie mogą uzyskać specjalistyczną pomoc dla siebie i dla swojego dziecka.

VII. FORMY PRACY ZE SPRAWCĄ PRZEMOCY :

1. rozmowy interwencyjne ze sprawcami (prowadzone przez wychowawcę, pedagoga szkolnego),
2. wyciąganie konsekwencji za niewłaściwe zachowanie się (zgodnie ze Statutem Szkoły, procedurami reagowania w sytuacjach kryzysowych),
3. zawieranie kontraktów motywujących do zmiany zachowania, kontrolowanie przestrzegania zawartych umów,
4. rozmowy z rodzicami agresorów,
5. rozmowy terapeutyczne (uczenie kontroli wyrażania emocji, rozwijanie empatii, zrozumienia problemu agresji i przemocy).

Zasady, którymi należy się kierować w indywidualnej rozmowie ze sprawcą agresji/przemocy :

- powstrzymanie się od obwiniania, zawstydzania, grożenia i potępiania,
- nie uogólnianie, mówienie tylko o faktach, konkretnych sytuacjach,

- pozwolenie na opowiedzenie o swojej sytuacji, wysłuchanie,
- wyjaśnienie uczniowi, jakie złamał normy i zasady oraz kto i jaką szkodę poniósł w związku z jego zachowaniem,
- wyjaśnienie, jakie poniesie konsekwencje (powinny być one powiązane z tym, co zrobił i zmierzać w kierunku naprawienia wyrządzonej szkody lub krzywdy; sposób, w jaki to zrobi, może być ustalony wspólnie z pokrzywdzonym).

VIII. POMOC ŚWIADKOM PRZEMOCY:

1. pozwolenie na wyrażenie im swoich uczuć i opinii,
2. rozmawianie z nimi na temat zjawisk agresji i przemocy, przypominanie o konieczności reagowania w podobnych sytuacjach (informowanie nauczycieli),
3. ustalenie wspólnie dalszych działań i zasad współpracy w podobnych sprawach.

Szybka i skuteczna interwencja wobec zachowań agresywnych ma na celu zmniejszenie się ich liczby i zapobieganie przeradzaniu się agresji w przemoc. Jest to również sygnał dla uczniów, że są to zachowania nieakceptowane w szkole.

Skuteczność działań przeciwko szkolnej agresji i przemocy uzależniona jest od ich ciągłości i systematyczności. Ważne, aby działania te nie były jedynie sporadycznymi akcjami i obejmowały całą społeczność szkolną – nauczycieli, rodziców i uczniów.

IX. WSPÓŁPRACA ZE SPECJALISTAMI

Prowadząc działania przeciwko agresji dopuszczamy możliwość korzystania z pomocy następujących specjalistów: psychologów Poradni Psychologiczno Pedagogicznej, policji, kuratorów sądowych, Sądu dla Nieletnich i in.

Do pomocy instytucji pozaszkolnych sięgamy w momencie wyczerpania form pomocy wewnątrzszkolnych lub gdy nie przyniosły one pożądaných efektów.

Do korzystania z zewnętrznych form pomocy kieruje wychowawca, pedagog szkolny, dyrektor szkoły.

Stosowna dokumentacja w razie potrzeby przygotowywana jest przez wychowawcę klasy, a podpisuje dyrektor.